

Slakkeninventarisatie Puttingweg e.o., Hengstdijk

(Slakkenwerkgroep KNNV Afd. Bevelanden, rapport nr. 97, d.d. 23-8-2010).

Door: Harry Raad

Op 22-8-2010 bezocht de Slakkenwerkgroep KNNV-Afd. Bevelanden het natuurreservaat de Grote Putting bij Hengstdijk (km-hok 59-374). Het gebied moest slakjes van de polder en brak milieu opleveren, vanwege het oudland-karakter. Die verwachting kwam niet uit. Het slakkenwerk werd ditmaal verricht door Jaap Woets en ondergetekende.

De locatie

Het bezochte gebied ligt oostelijk van Hengstdijk, in de Groote Hengstdijkpolder. De polder is van vóór 1161 (Wilderom, 1973). Aan de zuidzijde van het reservaat staat ter hoogte van de T-kruising Puttingweg - Karnemelkstraat een informatiebord, waarop wat over het gebied staat geschreven. Voor ons was van belang dat het om een stuk 'oudland' gaat, waar voorheen veen is gegraven - het zogenaamde moerteren - voor de zoutwinning. Die gebieden worden gekenmerkt door hun brakke karakter en de daarbij behorende natuurwaarden. Oudlandgebieden staan niet bekend om uitgestrekte opgaande begroeiingen met houtig gewas, zoals die ook hier duidelijk afwezig zijn. Het is een open, hobbelig landschap met veelal vochtig tot nat grasland. Ons viel op dat grote stukken grasland duidelijk verruigd waren.

Op stap

De excursie startte op de Puttingweg, ter hoogte van een doorsnijding met een sloot. Ooit had daar een duiker gelegen, maar die is vermoedelijk weggehaald. De nu resterende laagte dient als barrière voor de opletende weggebruiker. Te voet gingen we verder over de onverharde weg, die als een lage graskade het noordwestelijke deel van de Grote Putting doorsnijdt. Op een oude kaart wordt de hele weg overigens als de Karnemelks Weg aangegeven. Meteen na de doorsnijding zijn we links en rechts in de slootjes langs de weg gaan vissen, wat weinig duidelijkheid gaf over de slakkenfauna. Een enkel oud huisje wees niet meteen op het actueel voorkomen van slakken. We hebben wat gezeefde bagger meegenomen. Het was verrassend zó weinig aan te treffen; de waterkwaliteit was niet slecht, want er spartelden wel stekelbaarsjes in de zeef. De landslakken waren al even mager vertegenwoordigd. In het materiaal van de uitgehaalde sloten/gemaaide sloottaluds kwamen lege huisjes van de tuinslak en de behaarde slak tevoorschijn. Meestal oud materiaal. Jaap haalde nog wel een levende tuinslak uit het riet.

Verderop zijn we gaan kijken in een hoekje met riet, grenzend aan een maïsakker aan de noordwest zijde van de weg. Akker en weg zijn hier gescheiden door een brede sloot, welhaast op een watergang lijkend. Jaap nam de taak als slakkenvisser waar langs het water, terwijl ik die als slakkenraper uitoefende in het droge riet. Het vissen bracht liefst één levende jenkins' waterhoren boven de waterspiegel, we zagen ook wat verse, lege huisjes van de puntige blaashoren. De uitgezeefde bagger werd in het potje van het vorige monster gestopt, wat niet correct was. Het kon tenslotte om verschillende watertypen met een eigen slakkenfauna gaan. Later kwamen uit dit mengmonster nog enkele lege huisjes van de ovale poelslak, tractorwielkje en gewone schijfhoren tevoorschijn. Een bar slecht resultaat!

Mijn werk aan de landslakken tussen het riet werd beloond met drie levende gewone barnsteenslakken. Ze zaten in slecht ontwikkeld riet, op het hogere deel. In het vitale riet zag ik op de kale of gedeeltelijk met algen begroeide bodem niet één slak rondkruipen. Samen met het resultaat van de watervangsten was dit alles wat we die dag konden vinden.

Bij de dam van de maïsakker heb ik een poging gedaan behaarde slakken te vinden in de ruigte met brandnetel en distel. Geen enkele slak, of ook maar een restant, te vinden.

We zijn nog doorgelopen over de Puttingweg en hebben een grasland aan de zuidzijde bekeken. Verderop graasden vleeskoeien, die weinig interesse toonden. Het land kende natte delen met een flora die eigen is aan zilte gronden. Dat komt dus overeen met de informatie uit een oud waterhuishoudingsplan (Provincie Zeeland, 1993), waar de 'brakke tot zoute natuurwaarden' van dit gebied op kaart zijn aangegeven. Rondom een ondiep water in dit grasland lag een brede zone met goudknopje, volop in bloei. Jaap heeft in het water nog een baggermonster verzameld, waarin het slakkenleven geheel ontbrak.

Na dit zoekwerk zijn we teruggegaan en hebben bij het begin van de Puttingweg - aan de noordwest zijde - nog naar een plas gekeken, die ogenschijnlijk onderdeel was van recente natuurontwikkeling. De plas was met schrikdraad omgeven om inloop van vee tegen te gaan. Verzamelen bleek er zinloos, de plas had deze zomer lang drooggestaan, gelet op de krimpscheuren die de waterbodem nog duidelijk toonde. Het dunne laagje water dat er stond, was van de flinke buien die er de laatste twee weken waren gevallen.

Een laatste poging werd gedaan aan de andere zijde van de Grote Putting, nabij de Hulsterweg/N60. Hier gekomen, op een gelijksoortig onverharde, maar niet doorgaande weg als de Puttingweg, bleek de situatie geen nieuws te bieden. Van aanvullend inventarisatiewerk is het dus niet meer gekomen. We hadden dit fraaie gebied beleefd en zijn huiswaarts gegaan. Een kudde jongvee hobbelde een flink stuk geïnteresseerd mee aan de andere

kant van het raster. Die jeugdige vitaliteit van de dieren ontroerde me plotsklaps, denkend aan hun maar korte bestaan als vleeskoe.

Tot slot

In de reeks inventarisaties van de Slakkenwerkgroep hebben we zelden zo weinig soorten kunnen vinden. Natuurlijk, geen score is ook een resultaat. De langdurig droge periode zal een rol gespeeld hebben. Er zijn ook geen strooiselmonsters genomen, die wat kleine soorten konden opleveren. Een uitgebreide inventarisatie, onder gunstiger omstandigheden, zal moeten uitmaken of het natuureservaat de Grote Putting ook voor de slakken iets te betekenen heeft.

Literatuur:

- Wilderom, M.H., 1973. Tussen Afsluitdammen en Deltadijken IV, Zeeuwsch-Vlaanderen. - Den Boer, Middelburg. 567 pp.
 Provincie Zeeland, 1993. Waterhuishoudingsplan 1993-1997. - Provincie Zeeland, Middelburg.
 Stiboka, 1987. Bodemkaart van Nederland, 1:50.000. Blad 49 West, Bergen op Zoom. - Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Soortenlijst mollusken Puttingweg e.o., Hengstdijk (km-hok 59-374); inventarisatie 22-8-2010, Slakkenwerkgroep KNNV-Afd. Bevelanden.

		levend	levend	dood	dood
		juv	ad	juv	ad
landslakken					
<i>Cepaea nemoralis</i>	Gewone tuinslak		1	1	2
<i>Succinea putris</i>	Gewone barnsteenslak	3		2	
waterslakken					
<i>Gyraulus crista</i>	Traktorwiltje			1	1
<i>Physella acuta</i>	Puntige blaashoren			5	
<i>Planorbis planorbis</i>	Gewone schijfhoren			3	
<i>Potamopyrgus antipodarum</i>	Jenkins' waterhoren		1	4	
<i>Radix ovata/ peregra</i>	Ovale poelslak s.l.			1	